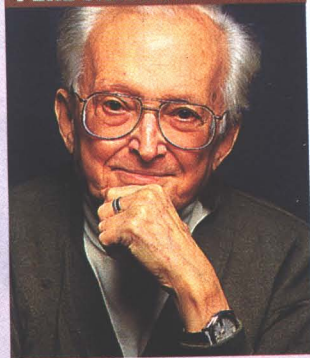

El vaixell fantasma

PERE CALDERS

FRANCESC MELICÓN

Ami em semblava que un dels elements fonamentals per consolidar la democràcia eren unes lleis equitatives i un mecanisme judicial eficaç, independent, encarregat d'aplicar-les amb diligència. També creia que la Constitució d'un país havia de contenir les regles d'aquest joc i que, un cop acceptades i ratificades pel poble, tot dependria de fer-les respectar, sense establir distincions entre una o altra categoria de ciutadans. Doncs resulta que anava ben equivocat... En primer lloc, em desorienta la multiplicitat de jurisdiccions. Deu ésser culpa de la meua falta de coneixements sobre la matèria, que m'aboca a una perplexitat ingènua. Si algun jurista em llegeix (que ja és vanitat de part meua) prego que es faci càrrec d'unes limitacions d'enteniment que potser afecten una colla de persones.

Tenim tribunals civils, tribunals militars i tribunals eclesiàstics, cadascun d'ells dividit i subdividit en branques especialitzades. Està molt bé, en principi no hi hauria res a dir, de no ésser que em desperten una cavil·lació pertorbadora. Què devia passar a l'hora de fer el repartiment de les balances? Posats a adjudicar-se punts de vista, trobo que alguns estaments van badar. Ja que fou admesa la varietat, seria confortador que avui tinguéssim tribunals d'arts plàstiques, tribunals de poetes i escriptors, de músics, de científics, de tota la gamma de vocacions i professions que també fan anar una societat. I això ho voldria recalcar: fan anar-la tant o més que els qui es van erigir en àrbitres de planta fixa.

S'entén, o almenys voldria fer-me entendre, que no em refereixo a les interioritats de cada ram, perquè en aquest sentit ja hi ha jurats que estableixen nivells corporatius i que són objecte de vives polèmiques. Però no passen d'aquí. Si algun dels seus membres comet allò que se'n diu un delictes comú, se'ls escapa de les mans i va a parar sota els engranatges de la justícia convencional.

Si se'm permet, ho il·lustraré amb un exemple parabòlic: imaginem-nos que un grup de músics en fan unes quantes com un cove, d'aquelles que ens ruboritzen davant de nosaltres mateixos i de l'opinió pública del món sencer. Si existís una Justícia Musical, aquesta es faria càrrec de seguida dels fills comprometedors i els reclouria en centres propis de la seva jurisdicció, o sigui conservatoris, sales de concerts o escoles de música. Com que a desgrat de les rivalitats que comporta dedicar-se a una mateixa dèria hi ha una tendresa soterrada entre els qui la comparteixen, la Justícia Musical no es mostraria severa, tiraria vels damunt la rigidesa del seu codi, pensat, més que res, per als qui no són músics. Permetria als reclusos que impartissin classes als seus alumnes i que, de tant en tant, els solistes oferissin audicions gairebé públiques per tal de poder rebre els aplaudiments dels seus admiradors. Seria encantador, una lliçó d'humanitat que ja la voldrien per a elles les institucions penitenciàries del comú. Mentrestant, la Justícia Musical allargaria els tràmits, per veure si aconseguia demostrar que no hi havia hagut mala intenció (al contrari), sinó que els músics es proposaven d'oferir al país una gran simfonia immortal de necessitat.

Com que hi ha coses difícils de fer entendre i la gent és una mica espessa, els tribunals melòdics farien ús del secret del sumari, que és un invent inestimable per deixar que el pas dels temps exerceixi la seva funció reparadora. O que les coses es compliquin i ja no valgui la pena d'amoïnar-se fent requisits legals.

La paràbola és modesta, però la llibertat d'expressió que ens han obsequiat no dona més de si. Prego, sobretot, que els músics no se sentin particularment al·ludits. Igualment m'hauria pogut servir dels poe-

tes, dels metges, dels arquitectes, dels comerciants, dels obrers, dels periodistes... De qualsevol altre ofici dels que m'han quedat per dir. Això sí: especialment dels periodistes. I a excepció, és clar, d'una o dues dedicacions privilegiades, amb les quals la prudència més elemental aconsella de no ficar-s'hi.

El que em semblaria just, ara que parlem de justícia, és que si hi ha algú que es creu superior i a part, escollit entre els cridats, que ho digui obertament i que tingui l'honesta valentia d'exposar les seves raons i sotmetre-les a judicis, que accepti una comparança de mèrits i a veure si el veredicte correspon a les seves pretensions. Al capdavall, és el que hem de fer tots, amb la diferència que nosaltres, la resta, vam cometre la planxa de posar les eines de convicció forçosa en unes mans que sovint les utilitzen per baldar-nos. La circumstància curiosa és que ens avenim a pagar les eines i les mans, una generació rera l'altra, amb un fatalisme de ramat que dóna a la nostra història una tristesa de vaixell a la deriva, una nau que fa aigües en unes mars que no són ben bé europees ni africanes. Com una mena de navili fantasma que no tan sols ignora on va, sinó que s'entesta a oblidar d'on ve.

Dins aquesta imatge desoladora, de naufragi en perspectiva permanent, a Catalunya se li reserva sempre el paper de polisso, de grumet submís, de passatger de tercera destinat a dormir (ben adormit) a la bodega. Això va segons com bufa un vent que, de tota manera, no infla mai les veles.

A vegades, poques, en períodes cíclics de desconcert, els jerarques de l'embarcació assignen a Catalunya un dels bots de salvament, perquè se l'aparii i el tingui llest en cas de desgràcia. Però no va mai de veres: tan bon punt s'hi acosta l'allunyen a cops de rem, l'acusen de carregar massa un dels costats del bastiment. L'altre costat, pobret, ja està molt per sota de la línia de flotació.

Em desorienta la multiplicitat de jurisdiccions